מפשרניא א) ספר תורה א תפילין ומזוזות שכתבן א] ב צדוקי כותי עובד כוכבים עבד אשה וקטן מומר פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה ובישראל א"צ לברך דשלח ג רב חייא בריה דרב הונא משמיה דר' יוחנן ד) ב על תפילין של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין על תפילין של ב] ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין ואילו לעשות תפילין לא מברך אלא לאו היינו טעמא כל מצוה ג דעשייתה גמר מצוה כגון מילה אע"ג דכשירה בעובד כוכבים בישראל צריך לברך וכל מצוה ד דעשייתה לאו גמר מצוה כגון תפילין אע"ג דפסולות בעובד כוכבים בישראל אינו צריך לברך ובציצית בהא קמיפלגי מר ה) סבר חובת טלית הוא ומר סבר חובת גברא הוא א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה א"ר יהודה אמר רב מנין לציצית בעובד כוכבים שכשירה שנאמר [1] דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית יעשו להם אחרים ו) אמר רב יהודה אמר רב ה עשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשירה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף מן הסיסין פסולה ו בעינן טויה לשמה כתנאי ז) ציפן זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולות עור בהמה טהורה כשירות ואע"פ שלא עיבדן לשמן רבן שמעון בן גמליאל אומר ח אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדן לשמן אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה הא תכילתא היכי צבעיתו לה אמר ליה ט מייתינן דם ג] חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה [ומרתחינן ליה] ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא ושדינן ליה לההוא ד] ביעתא וקלינן ליה לאודרא שמע מינה תלת שמע מינה טעימה י פסולה ושמע מינה כ דבעינן צביעה לשמה ושמע מינה ח) טעימה פסלה היינו טעימה פסולה היינו צביעה לשמה אמר רב אשי מה טעם קאמר מה טעם טעימה פסולה משום דבעינן צביעה לשמה כתנאי טעימה פסולה משום שנאמר [2] כליל תכלת דברי ר' חנינא בן גמליאל רבי יוחנן בן דהבאי אומר אפילו מראה שני שבה כשר משום שנאמר [3] ושני תולעת ת"ר תכלת אין לה בדיקה ואין נקחית ל אלא מן המומחה ט) תפילין יש להם בדיקה מ ואין ניקחין אלא מן המומחה ספרים ומזוזות יש להן בדיקה נ וניקחין מכל אדם ותכלת אין לה בדיקה והא רב יצחק בריה דרב יהודה בדיק ליה (סי' בגשם) מייתי ס מגביא גילא ה] ומיא דשבלילתא ומימי רגלים בן

רש"י

מפשרניא. שם מקום: ו] צדוקי עובד כוכבים ט). להכי נקט י) דסתמיה בקי בכתיבה א): תפילין עשייתן לא זו היא גמר מצותם עד שיקשרם: בהא פליגי. רב נחמן ורב חסדא אליבא דרב רב חסדא סבר ציצית חובת טלית היא הילכך עשייתן היא גמר מצותן ורב נחמן סבר חובת גברא היא ועטיפתה זוהי מצותה: הכי מתניתו לה. להא דאמר רב יהודה אמר רב לעיל [ע"א] משום הכי קשיא להו לעיל [שם] דרב אדרב: עשאה. לציצית מן הקוצים הנקצצים היינו חוטין ז] התלויין בכל היריעה שקורין פרוקי"ש וקוצצין אותם מן הבגד. ל"א להכי קרי להו כ) הוצין שיוצאין מן הבגד ל) כהוצין: נימין. היינו אותן שיוצאין מן הבגד בתפירה: גרדין. פריני"ש: פסולה. כל זמן שמחוברין לבגד דבעינן עשייה לשמה ח]: ציפן זהב. לתפילין: פסולות. ט] בתים דתיק של עור בעינן דאפילו קשירתן אינן אלא י] ברצועות במינן כדאמרינן בהקומץ מ): או שטלה עליהן. שעשה בתים של עור בהמה טמאה פסולות כדאמרינן בפרק שמונה שרצים (שבת דף קח.) למען תהיה תורת ה' בפיך י) מן המותר בפיך: וסממנים. ס) דרך הצובעים לשרות בגדים בצריף שקורין ביי"צא: וטעמ' ליה באודרא. אודרא מוך וצובעין אותה בתוך אותה קליפה לידע אם תכלת יפה: שמע מינה. מדקלינן יא] לאודרא בעינן צביעה לשם ציצית: ע) ושמע מינה. מדשדינן ביעתא לברא ולא שדינן ליה ביורה: פ) טעימה פסולה. אם עירה צבע נסיון ביורה פוסל את כל היורה: משום שנאמר כליל תכלת. כל תכלת בעינן צ) (כליל) שיהא כל עיקר מראה החלזון בגמר שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחילתה: אפילו מראה שני שבה. שכבר נצבע בה צמר אחר וזה השני כשר: ושני תולעת. משמע שני דאפילו מראה שני של זהורית קרוי תולעת וה"ה לתכלת דכתיב נמי בההוא קרא: אין לה בדיקה. קס"ד אין אדם יכול לבודקו אם תכלת הוא אם קלא אילן הוא: ואינה נקחת אלא מן המומחה. דהואיל ואין לה בדיקה אין לוקחין אותה אלא מן המומחה שיודע שקלא אילן אסור: תפילין יש להן בדיקה. אדם יכול לבודקן אם דקדק בהן בחסרות ויתרות אם לאו ואעפ"כ אין נקחין אלא מן המומחה היודע שצריכין עיבוד לשמם: ונקחין מכל האדם. דליכא בהן עיבוד לשמן: מגביא גילא. בייס"א ובלשון צרפת אלו"ס: מיא דשבלילתא. מים היוצאין מן התלתן שקורין פנגרי"א:

תוספות

ואילו לעשות תפילין לא מברך. ויודע היה [שלא לברך לעשות תפילין] שאלו כל ענייני ברכות ופ' הרואה ירושלמי מצריך לברך אעשיית ציצית סוכה ותפילין ובערוך הביאו בערך לן ג' וחולק על הש"ס שלנו ובתוספתא דברכות (פ"ו) תני העושה ציצית לעצמו מברך שהחיינו יב] ובפ' הרואה (ברכות דף נד.) נמי אמר דאכלים חדשים מברך שהחיינו וכ"כ רב שרירא גאון ק): הקוצים כו'. פירש בקונטרס משום תעשה ולא מן העשוי ולי נראה דמה דעביד אחר כך היינו העשייה דאמר רב גופיה תלאן ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן כשר דזו היא עשייתן וכן פרק קמא דסוכה (דף יא.) גבי הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת דקלילתן זו היא עשייתן אלא טעמא משום דבעינן תלייה לשמה והא דתנן פרק קמא דסוכה (דף ט.) סוכה הישנה בית הלל מכשירין ופריך בגמ' ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב עשאה מן הקוצים וכו' כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף מן הסיסין פסולה אלמא בעינן טוייה לשמה הכא נמי בעינן עשייה לשמה לפי אותה גירסא ר) אדשמואל פריך ולא מרב ומרב נמי מצי למפרך: כתנאי ציפן זהב. תימה דילמא ציצית שאני דפ"ק דסוכה (דף ט.) דריש גדילים תעשה לך לשם חובך ואי משום דכתיב לך לאות הא דרשינן ליה לעיל (דף לז:) לך לאות ולא לאחרים והתם גבי סוכה פריך כי האי גוונא מחג הסוכות תעשה לך [ומשני] דאיצטריך למעוטי גזולה ולא דרשי תו מיניה לשם חובך ואי משום דתפילין איתקוש למזוזה ומזוזה וספר תורה יליף (לעיל דף לד.) כתיבה כתיבה מגט הא בגט גופיה לא בעינן עשייה לשמו: עד שיעבדן לשמן. אומר ר"ת דהילכתא כרשב"ג דאע"ג דהילכתא כרב באיסורי דסוגיין דהניזקין (גיטין דף נד:) דגוילין שלו לא עיבדתים לשמן כוותיה אזלא והא דפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מח:) דאיפליגו אביי ורבא בהזמנה אי מילתא היא אי לא ומייתי הני תנאי ופי' בקונטרס דרבא כרבנן דלא בעו עיבוד יג] דהזמנה לאו מילתא היא מיהו ר"ת ור"ח פירשו דרבא כרשב"ג דכיון דבעי עיבוד לשמו א"כ הזמנה לאו מילתא היא דאי מילתא היא אפשר בחיתוך העור ובתיקונים קטנים סגי לשויי לשמה והא דבעא אביי מרב שמואל בר' יהודה בסמוך היכי צבעיתו ליה והדר כרשב"ג לא קיבלה מיניה וי"מ דההיא דהניזקין אפילו כרבנן דלא פליגי אלא בעור תפילין דתשמיש מצוה וליתא דהא איכא שי"ן של תפילין ועיקר קדושה יש בה כדמוכח פ' במה מדליקין (שבת דף כח:) ופ' במה אשה (שם דף סב.) ש): וסממנים. דבר תימה הוא היאך מערב שום דבר בהדי תכלת ושמא עם הסממנין נקרא תכלת ובקונטרס פי' לשרות בהן כדרך הצובעין ששורין אותו בצריף: מה טעם טעימה פסולה. ואפילו לשם ציצית מ"מ לשם נסיון נמי עבידא והוי כמנחה שקמצה לשמה ושלא לשמה והשתא הנך תלת תרי נינהו: משום שנאמר כליל תכלת. פי' בקונטרס שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחילה ואפילו נמר והוא ש) שקרוי מראה שני שבה משמע דאם צבע בה שני פעמים זה אחר זה פסול אפילו לשמו ולעיל משמע דלא פסלי' אלא א) טעימה משום דהויא שלא לשמה ומשמע דלא מייתי תנאי אלא מטעמה פסלה אבל לכ"ע ב) הטעימה כדלעיל א"כ לא אתיא כחד תנא מילתא דהקונטרס לכך נ"ל דאפילו מאה פעמים לשמו יד] משמע דכשר דהא כליל תכלת קרינן ביה אבל כשטעם הרי יש צבע שאינו ראוי לתכלת ולכך קרוי מראה שני ואע"ג דהאי קרא בבגדי כהונה כתיב ילפינן תכלת מבגדי כהונה ופ' בא לו (יומא דף עב.) דריש ליה לדרשא אחרינא: ואין ניקחים אלא מן המומחה. שיש ריעותא שמא הוא לצעס ואינו בקי אבל אם נמצאו בשוק רוב מצויין אצל תכלת מומחין הן ולכך מכשירין המוצא חוטי תכלת פ' המוצא תפילין (עירובין צו:) וכה"ג אמר בחולין גבי שחיטה טו] (דף יב.): תפילין יש להן בדיקה. פי' בקונט' בחסירות ויתרות ואפי' הכי אין נקחין אלא מן המומחה ג) לעבדן לשמן אבל ספרים ומזוזות לא בעי עיבוד לשמן וכן פי' ה"ר משה בר מיימון דמזוזה לא בעיא לשמה ולא פירש מנא ליה ושמא מהכא וקשה דפ' הניזקין (גיטין דף נד:) משמע דספר תורה

עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פ"א מהל' תפילין הלכה יג טוש"ע א"ח סימן לט סעיף א וטוש"ע י"ד סי' רפא סעיף א:
נג ב מיי' שם פ"ד הל' ד טוש"ע א"ח סימן כה סעיף ה:
נד ג מיי' פי"א מהל' ברכות הלכה ח:
ד [מיי' פ"ה מהל' מזוזה הלכה ז טוש"ע י"ד סימן רפט סעיף א]:
נה ה מיי' פ"א מהלכות ציצית הלכה יא סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יא סעיף ה:
נו ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:
נז ז מיי' פ"ג מהל' תפילין הלכה טו טוש"ע א"ח סימן לב סעיף מח:
נח ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף לז:
נט ט י מיי' פ"ב מהלכות ציצית הל' ג ג סמג עשין כו:
ס כ מיי' וסמג שם:
סא ל מיי' שם הלכה ד:
סב מ מיי' פ"ב מהלכות תפילין הלכה י טוש"ע א"ח סימן לט ס"ח:
סג נ מיי' פ"א מהל' תפילין הלכה יא והל' יג סמג עשין כה:
סד ס מיי' פ"ב מהלכות ציצית הלכה ה:

רבינו גרשום

בציצית בהא פליגי. רב אדא בר אהבה דקא מברך לעשות ציצית סבר חובת טלית היא ולאו חובת גברא ועשיית ציצית זו היא גמר מצוה. ורב חסדא סבר ציצית אינה צריכה ברכה דחובת גברא היא. ועשייתה לאו גמר מצוה עד דמעטף לה: עשאה. לציצית מן הקוצין מאותן חוטין שיוצאין מן הבגד הארוג וקוצצין אותו להשוותו: מן הנימין. א) מן נימין חוטין שמצא: מן הגרדין. שקורין פרנש: פסולין. שכל אלו לא נחתכו לשמן: מן הסיסין כשירה. עדיין לא היה לשום צורך דבר ואיכא חתיכה לשמה: ציפן זהב. לתפילין: פורתא בביעתא. בקליפה של ביצה: אודרא. צמר רך: ש"מ טעימה פסול מדקלינן לאודרא: ומדלא טעמינן ביורה ש"מ טעמה פסלה משום שנאמר כליל תכלת. כלומר כל הצמר שביורה בעינן שיהא לשם תכלת: אפילו מראה שניה שצובעין פעם שניה מן התכלת כשר משום תכלת שנ' תכלת וארגמן ותולעת שני. קרי ביה שני. וקא משמע האי שני [קאי] נמי אתכל' דמכשר אפילו מראה שניה: תכלת אין לה בדיקה קא משמע השתא דאינה צריכה בדיקה: ואין ניקחין אלא מן המומחה. שיודע שקלא אילן אסור: תפילין יש להן בדיקה בחסירות ויתירות או אם עשויין כהלכתן: ואין ניקחין אלא מן המומחה שעשאם לשמן: מגביא גילא. מין צבע וַקְשׁוֹלְטָר בלע"ז: שבליליתא. תלתן. ומי רגלים של קטן שעבר עליהן ארבעים יום:

א) אולי צ"ל מן החוטין שיוצאין מהתפירה וכמו שפרש"י.

שיטה מקובצת

א] מין מסור עובד כוכבים: ב] ראש. היינו כשאין לו אלא אחת או שסח בין תפילה לתפילה. תו"א: ג] חלזון. וסממנין ורמינן להו ביורה ומרתחינן להו: ד] לההוא. ה] מיא דשבלילתא: ו] מין עובד כוכבים כומר להכי נקט כומר: ז] התלויין. בסוף: ח] לשמה. והאי תלוי ועומד בה: ט] מן הסיסין כשירה דאיכא תליה לשמה: כתנאי אי בעינן טויה לשמה: י] פסולות. הבתים דבתים של עור. ותיבות בתים דתיק נמחק: יא] ברצועות במינן: יא] לאודרא. שלא יעשנו ממנה ציצית. אותו צמר שצובעין לשם נסיון פסולה לציצית: יב] שהחיינו. ורב שרירא גאון כתב דלא סמכינן עלה ואין מברכין שהחיינו רק מדבר הבא מזמן לזמן: יג] עבוד. לשמה דהזמנה: יד] לשמו כשר. תיבת משמע נמחק: טו] שחיטה. א"נ (לא) שאני בין הלוקח לכתחלה להיכא דמצאן דכיון שבא ליקח אל יקח אלא מן המומחה אבל להפסיד מציאתו הוי כמו בדיעבד שלא יפסיד מציאתו. מהר"פ:

מסורת הש"ס

א) גיטין מה: ע"ש, ב) נ"ל מין, ג) [לעיל לו.], ד) [ברכות ס:], ה) [לעיל מא.], ו) סוכה ט., ז) סנהדרין מח: גיטין מה:, ח) טעמה פסלה. נ"ק, ט) בס"א: מין גוי גלח, י) בס"א נוסף: גלח, כ) נ"ל קולין. נ"ק, ל) כקולין. נ"ק, מ) [לעיל לה.], נ) [שמות יג], ס) לשרות בהן כדרך הצובעין לשרות בצריף. נ"ק, ע) עיין נ"ק. נ"ק, פ) טעמה פסלה אם צבע נסיון. נ"ק, צ) נ"ק מ"ז, ק) [ועי' היטב תוס' סוכה מו. סד"ה העושה וכו' כתב רב שרירא וכו' אמנם לפי הנוסחא שהיה לפני המהרש"א דהכא ע"ש אתי שפיר], ר) משמואל. נ"ק, ש) [וע"ע תוס' סנהדרין מח: ד"ה אע"פ ותוס' גיטין מה: ד"ה עד], ת) קרוי. נ"ק, א) משום טעמא דהוה. נ"ק, ב) הטעם כדלעיל א"כ לא אתיא כחד תנא סוגיא דהכא לפי' הקונטרס. נ"ק, ג) שמא לא עיבדן. נ"ק,

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח
2. וְעָשִׂיתָ אֶת מְעִיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת: שמות כח לא
3. וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַּהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב: ויקרא יד ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה צדוקי וכו' בכתיבה הס"ד ואח"כ מ"ה לאו גמר מצוה תפילין:

גליון הש"ס

גמ' תפילין יש להם בדיקה. גי' הרי"ף ספרים יש להם בדיקה ואין נקחין אלא מן המומחה תפילין ומזוזות יש להם בדיקה ונקחין מכל אדם. ועיין ברמב"ן במלחמות פ"ג דסוכה.

לעזי רש"י

פרוקי"ש [פלוקי"ש]. נימי שתי עודפים.
פרינ"ש [פירניי"ש]. ציציות (הטבעיות של הבד).
בייצ"א [בייס"א]. אלום (בגרמנית).
בייס"א. אלום (בגרמנית).
אלו"ם. אלום.
פנגרי"א [פינוגרי"ן]. חלבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לתבלין).

מוסף רש"י

כל שאינו בקשירה. עבד ואשה אינן בקשירה, דמצות עשה שהזמן גרמא היא, דלילה ושבת לאו זמן תפילין הוא, כותי גירי אריות הן, מומר וכו' הרי פרקו מעליהן עול (גיטין מה: עי"ש). על תפילין של יד וכו' להניח תפילין. דבשל יד מתחיל להניח (לעיל לו.). על תפילין של ראש וכו' על מצות תפילין. דעכשיו גומר את המצוה (שם). עשאה. לציצית מן הגרדין. פריני"ש שתולין בסוף הטלית, מותר האריגה, וגדל שם הציצית מינה וזה מן הקוצין. חוטין שנתקו בשתי וקושרין אותן ותלויין לראשיהן בבגד לאחר שנארג [illegible] וכשנתלו בבגד לשם ציצית נתלו, עשיה לשמה היא, דטויה לשמה לא בעינן שאין טויה מן העשיה (סוכה ט.). כי אמריתה קמיה דשמואל. רב יהודה תלמידו של רב ושל שמואל היה, לאחר פטירתו של רב היה אומר שמועות משמו, כך אמר לי רב וכשהרציתי דברים לפני שמואל נחלק עליו (שם). ציפן זהב. לתפילין פסולות. הלכה למשה מסיני הוא. טלה עליהן. לשון טלאי, כלומר חיפן בעור בהמה טמאה פסולות. דכתיב בהן (שמות יג) למען תהיה תורת ד' בפיך ואע"פ שלא עיבדן. לעור לשמן, דהזמנה לאו מילתא היא ולא איכפת לן בה (סנהדרין מח:).

כן ארבעים יום. מתיוק בן ארבעים ה]. ל"מ שעברו מ' יום משיצמו מגוף האדם ס) (נתקלקל): **ונפרד מזופת.** שנתקלקל הממרח פסולה דקלקה לילן הוא: **חמירא ארכסא.** שהוא כשר ואיזה שינוי פסול שינוי שקר המשנה דברו לרעה הכל יודעין שרע הוא ו]ע) [שינוי ממש המשנה דברו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא]: **מאי אין לה כדיקה דקאמר נמי אטעיומה.** אין לאדם יכול לבדוק שלא יהא נקב בשום אדם לטעימה לשם ניסיון ואמרו לעיל [מנ:] דטעימה פסולה. ל"א אטעימה וה"ק אין בודקין יורה של מכלת בטעימה שלא יפסל כל היורה אלא שקיל בציעתא דאמפרא לעיל [שם]: **מר.** שם חכם: **ממצי.** שם מקום: **לאו כלום הוא.** להא ליכא מזופת כדרב יצחק דאמר יצחק ולאו כלום הוא ולאו לילן להא ליכא למעליותא כדר"ל ז]: **שמופת.** דרב יצחק ודרב ח] אדא לההדי ליתמר כלומר בשמיהו יחד בדקינן כו' ט] והא דרב אדא מוספת על דרב יצחק ומפרש מאומה: **דייק וזכין.** מן המומחה: **כאומרי מכנייפא.** לעיל דקתני טעימה פסולה הלכך בעי מומחה: **מן העובד כוכבים.** שם מגר הוא כשהוא לגמ' מרע נפשיה וזכין לה בציעה ואלא לשמה נעשית: **ואע"פ שאמרו כו'.** לפ"ה אמרינן (גיטין מגר ישראל מכרה לו: **מאי טעמא.** אין מוכרין י] מצויית לעובד כוכבים: **משום זונה.** דלמא הויא ליה זונה ישראלית וסבורה יא] ישראל הוא ותבעל ליה יב) ועבדין משום לה תמתמן בם (כדניס ז). ל"מ משום זונה עובדת כוכבים דלמא יהיב לה ההוא עובד כוכבים יג] בתמנה ואמרה כי ישראל יד] נתנה לי ואמי למתמניה: **שמא יפלוט.** ישראל עם העובד כוכבים זה וסבור ישראל הוא דהא יש לו ליתים ויהרגנו: **רב יהודה רמי ליה מכילתא לפורזימא דמינצי ביתיה.** היה מניל ליתים לנגנד שמתמנה בו חמתו: **ומברך כל נפרע.** ועוד עושה דבר זה כשמתעטף בטליתו בכל בוקר ובוקר היה מברך: **מדרמי.** מכילתא לכתות חמתו קשבר נשים חייבות בה מלמד קשבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא ואפילו הכי ליתים ויהרגנו: **ומנה ממאי מברך.** ו)(ז) מלא פעם לחמתן כשמתעטף בט] כשהיתה מדשה ס"ל לברך הא מכאן ואילך יז] יומא מריכא דמי דהא אין ליה מפסיקין: **ולא הוה שרי לה** יח] **כל יומא.** מלא בלילה ולכתן לא מברך מלא בנפרע ועשוה כרבי: **ומאי שנא מלפרע.** יט] בדיין כשהוא עומד ומתעטף בה בשמעות קושט היום כ] לגירסיה: ומאני **כי מאני מכסות לילה לכסות יום.** כא] שני עליונות מצויות היו) אחת ליום ואחת בלילה (ב): **שהזמן גרמא היא.** בלילה לר"ש לאו זמן ליתים והוי יום זמנה: **כסנים לישראלי כלאים לגנייהו.** שנגנט בכתיבת היא (שמות טו) שם ותכלת: **כסות סומא** (ג). לתיבה: **ורבנן.** לתיא להו לילה זמן ליתים והוי מצות [עשה] שלא הזמן גרמא ונשים חייבות: **המי**

בן ארבעים יום ותרי לה בגוורייהו מאורתא ועד צ] לצפרא איפרד חזותיה פסולה לא איפרד חזותיה כשרה ורב ק] אדא קמיה דרבא משמיה דרב עוירא אמר מייתי א]חמירא ארכסא דשערי ואפיא לה בגוויה אישתני למעליותא כשרה לגריעותא פסולה וסימנך שינוי שקר שינוי אמת מאי אין לה בדיקה נמי דקאמר אטעימה מר ממשבי אייתי תכלתא בשני רב אחאי בדקוה בדרב יצחק בריה דרב יהודה ואיפרד חזותיה בדרב ג] אדא ואישתני למעליותא סבר למיפסלה אמר להו רב אחאי אלא הא לא תבילתא היא ולא קלא אילן היא אלא שמע מינה שמועתא אהדדי איתמר היכא דבדקוה בדרב יצחק בריה דרב יהודה לא איפרד חזותיה כשרה איפרד חזותיה בדקינן לה בדרב ד] אדא בחמירא ארכסא אישתני למעליותא כשרה לגריעותא פסולה שלחו מתם ב]שמועתא אהדדי איתמר רבי מני דייק וזבין כחומרי מתניתא א"ל ההוא סבא הכי עבוד קמאי דקמך ואצלה עיסקייהו ת"ר ג]הלוקח טלית מצוייצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה מן העובד כוכבים מן התגר כשרה מן ההדיוט פסולה ואע"פ שאמרו אין אדם ד]רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציציותיה מאי טעמא הכא תרגימו משום זונה רב יהודה אמר שמא יתלוה עמו בדרך ה]ויהרגנו רב יהודה ו]רמי תכילתא ס לפרזומא דאינשי ביתיה ומברך ז]כל צפרא להתעטף בציצית מדרמי קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא אמאי מברך כל צפרא וצפרא כרבי ח]דתניא תפילין כל זמן ט]שמניחן מברך עליהן דברי רבי אי הכי כל שעתא נמי רב יהודה איניש צניעא הוה ולא שרי ליה לגלימיה כוליה יומא ומאי שנא מצפרא כי משני מכסות לילה לכסות יום ת"ר י]הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים גרים נשים ועבדים ר"ש כ]פוטר בנשים מפני ל]שמצות עשה שהזמן גרמא הוא מ)וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אמר מר הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא דאי כהנים לוים וישראלים פטורי מאן ליחייב כהנים איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתיב נ]לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמיחייב בציצית הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגביהו לא ליחייבו קמ"ל ס]נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא ס]עידן עבודה לא אישתרי ר"ש פוטר בנשים מאי טעמא דר"ש ס]דתניא ע]וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר ע]אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה ·מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני ·כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן האי

מתיר מ) בעי עיבוד נב] ומעמ הכא נעשה ספרים לתירי וגרמא לפרם תפילין יש להם בדיקה בתסירות ויתירות ופפ"ח אין ניקחין נג] שגמי לסותרן מבל לעיבוד לשמה לא מייתינן בו והא דתניא בהמוכת תפילין (עירובין דף נז.) נ) הלוקח תפילין מן השוק בודקה אחת מאה בדיעבד לתירי פ) (ולפי' הקונטרס נראה לי לפרש בדיעבד לא מייתינן) ובסי תניא בתוספתא דמכתת ע"ז אין לוקחין תפילין אלא מן המומחה ואם לקח ממי שאינו מומחה ומצא בידו ספיס או שלפה ממדיס בודק ממנו תפילין אחת אל יד או אל ראש נעשית הרחשון וכן שני וכן שלישי והא דתנן (שם דף נה.) המוכת תפילין מכשיל זוג זוג אע"פ שלא נדקן אחת משום כבוד דתפילין לא מייתינן ע"ג מוכת אחרי דרוב מצויין אצל תפילין מומחין הן ומכילתא אית נאמר כאן ימימה ונאמר להלן (ויקרא כה) ימיס תהיה גאולתו מה להלן ע"ג מדם אף כאן מגיד שצריך לבדוק תפילין ק] אחת לי"ב חדש מדם דבדי ר"ש ס"ם אומרים אין צריך בדיקה ר] שמאי אומר אלו תפילין של מדי אימת ופרק המוכת תפילין ירושלמי נמי תניא תפילין צריך [בדיקה] אחת לי"ב חדש מדבדי רבי דתניא רבי אומר ר]שב"ג אומר אין צריך ואל הני דתנינן בדיקה סבירא להו בחזקת ש) תפילין שכתוב מדבר ולא קו"ל הכי מיהו בשמועה רבה איכא שאמרינן לעדקן פעמיים בשבוע והני בדיקות לא הוו מצוה ומקלקלין ומזוחה לשמחן ר) בדיקה לתפרינן בשמ' יומא (דף ית.) שנדקדק

פעמיים בשבוע ים לחלק:

בן ארבעים. פירשתי פרק המפה בדיקה נמי דקאמר אטעימה. ובדיקה דרב יתחק ורב ב]) מלא תהני בלוקח מן המומחה שיודע בטעימה בה] פסולה ש) אבל לא ידע מקלה אילן לתיהו גופיה לא ידע: **ור"ש פוטר בנשים.** תף על גב דתמרינן ברכות (דף כ:) גבי קידוש דנשים חייבות בכל שיעור בשמיעה יצאו בזכירה וכור ושמור בדבור אחד נאמרו ומתרינן נמי במכילתין ובירושלמי דגדילים ולא תלבש בדיבור אחד נאמרו לאו מילתא היא דהתם לא אימתר בדבור אחד אלא לאשמועינן הא אבל הכא אימתר כי היכי דלא ש) ניפתרו מהדדי והכי נמי אין להקשות לגירסת כי היכי דמרבינן (שמות מג.) גבי תכילת מלה ש לתמש שאני תכילת בחד קרא ש): ולבי

תורה אור השלם

1. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו:
דברים כב יא
2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:
במדבר טו לט
3. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ:
דברים כב יב

רבינו גרשום

איפרד חזותא. אם נפסל מראתו: ארכסא קשה שהחמיץ ביותר: שינוי שקר. היינו לגריעותא ופסול: ושינוי אמת. היינו למעליותא וכשרה: אטעימה קאמר. כלומר כיון דצבעי נמי לשום טעימה משום הכי אין לה בדיקה דאין אדם יכול להבחין אם נצבעה לשום טעימה או לשם תכלת לציצית: ממשבי. שם מקום: הא לא תכלתא היא. דאיפרד חזותא ולא קלא אילן דאישתני למעליותא: דאיך ובזין בחומרי מתניתא. דלא זבין תכלת אלא מן המומחה שצבעו לשם תכלת ובדיק לה בתרייהו: מן העובד כוכבים מן התגר. אם לקחה מעובד כוכבים תגר כשרה דישראל יהביה ניהליה לזבוני: מן העובד כוכבים הדיוט פסול. דלינא למימר דישראל היא דלהדיוט לא יהבי איניש מידי לזבוני אלא עשאה להטעות עצמו: הכא תרגימו משום זונה. שמא עובד כוכבים היה נותן לה אותו טלית באתנה ותוציא לעז על שום בר ישראל ותאמר פלוני נתן לה טליתו מצויצת בשכר ומשום הכי אין ראשין למכור: שמא. יתעטף בו העובד כוכבים וירא אותו ישראל וירחשוב שיהודי הוא ויבא להתלוות עמו בדרך ויהרגנו העובד כוכבים. ואע"פ כן העובד כוכבים מן התגר כשרה: לפרזומא דאינשי ביתיה. לבגד שאשתו מתכסה בו והוא נמי היה מתעטף בה: מדרמי. לבגד אשתו קסבר צציות לאו זמן גרמא דסבר לילה נמי זמן ציצית ונשים חייבות וטליתה חייבת: ומאחר דלאו זמן גרמא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ג' כ' לילה וכו' ממש"כ בתוס' ד"ה ומאי כי אמת ואמת בלילה לר"ש כ"ל והכ"ל: (ב) ד"ה כשות סומא אמור דמיר:

גליון הש"ס

גמ' לפרזומא דאינשי ביתיה. עיין תוס' יו"ט ריש סוטה ל"ח ברי"ף: תו"ה וה"ש וכו' דהתם שאני דבתיבי בחד קרא. עי' יבמות דף ד ע"א תד"ה לכתיב:

מוסף רש"י

רמא תבלתא. הטיל ליתים לפרזומא דאינשי ביתיה. לנגדם שמתו דקסבר לילה זמן ליתים הוא, ולפיכך מותו (במדבר טו) פרט לכשות מיה מותו מצות עשה שלא הזמן גרמא ונשים חייבות (סוכה יא.). תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן. ומפילו מוללן ומניחן מלפי פעמים ביום (סוכה מו.). הכל חייבין בציצית. לתמוי קטן היודע להתעטף (חולין נב:). שהזמן גרמא. שהזמן גורם לה שתנוה (קידושין נמ.). והראל ואישתרי כלאים לגבייהו. בעידן עבודה, לתפנט של כלאים היה כתוב (שמות כט) ותת תתנט שם מזבר ומלמש כיתנא תכלת שנעת (ערכין ג:). פרט לכשות לילה. מלא הטעיה לכשות לילה פטורה מן הליתים (זבחים יח:). אשר תכסה בה. ניניתי דקרא הוא שישנה בראיה אצל אחרים. וקינן היה ולפיתם לתמים ניום, ולא תמי תבר תכסה ותפיק ולפיתם שאינה בראייה. ולפיתם לא מלבר תכסה קל ופקל ליה ולפיתם (שבת כד:).

שיטה מקובצת

ס) צפרא אי איפרד: ע) ורב אוריא: פ) בדרב אריא ואשתני: צ) בדרב אוריא: ק) ארבעים יום ל"א שעברו עליהם מ':

ו) הוא שינוי אמת המשנה דבריו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא: ז) כדרב אוריא: אלא ש"מ מדבהאי נסיון הוא הכלת ובהאי קלא אילן: שמותתא: ח) ודרב אוריא: ט) כר' דהא דרב אוריא: י) מוכרין טלית: יא) ושבורה דישראל: יב) ליה ועבדה: יג) עובד כוכבים לזונה עובדת כוכבים השלית: יד) ישראל פלוני: טו) דלילה נמי: טז) כשנתעטף בה: יז) ואילך כחד: יח) כולה: יט) מצפרא ליבדר: כ) היום הס"ד ואח"כ מה"ד כי משני מכסות: כא) יום דשני: כב) עיבוד לשמה ואפ"ה נקתים: כג) ניקחין. לפי שיש טורח לנתק [הפרשיות] ולחזור ולתפור ואתי לאמסל ולא בדיק ושמא אינם מדוקדקות בחסירות ויתירות אבל ספרים ומזוזות אין בהן טורח לבדוקן ולא סמיך עלייהו ובודקן. מהר"פ: כד) ורב אוריא: כה) פסולה ס"א ובדיקה משום חששא דקלא אילן:

האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה מיבעי להו א)לכדתניא [1]על ארבע כנפות כסותך ארבע א)ולא שלש אתה אומר ארבע ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי בעלת חמש אמור ומה אני מקיים על ארבע ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ור"ש מאשר נפקא ורבנן ב)אשר לא משמע להו ורבנן האי [2]וראיתם אותו מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו ואיזו זו קרית שמע ג)דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואיזו זו מצות כלאים דכתיב [3]לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן ור"ש היא דאמר מצות עשה שהזמן גרמא היא תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ד) ב שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם ראיה מביאה לידי זכירה זכירה מביאה לידי עשיה ורשב"י אומר ג כל הזריז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם [4]את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד ת"ר ה)חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן א] ומזוזה לפתחיהן ועליהן אמר דוד [5]שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר [6]למנצח על השמינית מזמור לדוד על מילה שניתנה בשמיני רבי אליעזר בן יעקב אומר ד כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחיזוק שלא יחטא שנאמר [7]והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר [8]חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם תניא היה ר' מאיר ו)אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני ה שהתכלת דומה לים ט)וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר [9]ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתיב [10]כמראה אבן ספיר דמות כסא תניא היה רבי מאיר אומר ו גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב ופשעו שניהם ולא הביאו איזה מהן עונשו מרובה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך ז מאה ברכות בכל יום שנאמר [11]ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אויא ח בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ז)ר"מ אומר ט חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן ח)שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דהוה קא מברך שלא עשאני בור אמר ליה כולי האי נמי אמר ליה ואלא מאי מברך שלא עשאני עבד היינו אשה עבד

האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה. לרבות כסות סומא לא איצטריך דהשתא ומה כסות לילה מיחייבי כ"ש כסות סומא דישנה בראייה אצל אחרים: **ולא ג'.** דטלית בעלת ג' פטורה: **מאשר.** ב] ריבויא: **זו קריאת שמע.** דכשמכיר ג] מנין ט) של ציצית קרא את ק"ש: **כיון דנתחייב במצוה זו.** שהאיר היום נתחייב בכל המצות דרוב מצות נוהגות ביום ור"ש היא. ל"א כיון שנתחייב אדם שהגיע לכלל מצוה דהיינו י"ג שנה נתחייב בכל המצות ד] ולהכי אתא עיקר מילתא: **ור"ש היא.** דפוטר נשים דאי רבנן הא איכא נשים ה] חייבות בה ופטורות מכמה מצות: **שקולה מצוה זו.** מדכתיב את כל מצות י) ועוד כ)דציצית בגימטריא ת"ר וה' קשרים וח' חוטין הרי תרי"ג: ראית ציצית מביאה לידי זכירת מצות: **כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם** (דברים ו) ו] **ואותו תעבוד.** מה להלן שכינה אף כאן שכינה: **שבע ביום.** תפילין בראש ובזרוע הרי שתים וארבע ציציות ומזוזה הרי שבע: **הכל בחיזוק.** מכל וכל עומד בחזקה שלא יחטא: **המשולש.** תפילין וציצית ומזוזה: **סביב ליראיו.** העושים מצות ויחלצם מחטא ל)[את הצדיקים]: **מה נשתנה תכלת.** שיחדו הקב"ה למצוה זו: **דומה לים.** שנעשו בו נסים לישראל: **ורקיע לכסא הכבוד.** א) ז] ומכח התכלת מזכיר היושב על כסא ועוד נאה לישראל שיהא ח] כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וגו' דהיינו רקיע: **וכתיב ספיר.** ובכסא כתיב ספיר אלמא רקיע ט] כבמחזה כסא ותכלת לים וים לרקיע י] ואנן קחזינן: **גדול עונשו של לבן.** יא] למי שאינו מטיל ציצית יב] ותכלת מ): **חותם.** היו עושים לבהמה ולעבד כשקונין אותן לשם סימן עבדות: **זה שאמר לו המלך הבא חותם של טיט.** שמצוי הוא ולא הביא עונשו מרובה: **מה ה' אלהיך וגו'.** קרי ביה מאה: **בשבתות וימים טובים.** דלא מצלו י"ח: **טרח וממלא להו.** למאה ברכות: **באספרמקי ומגדי.** אספרמקי בשמים ומגדי מיני מגדים שטעונים ברכה: **כולי האי נמי.** דמשבחת נפשך דאינך עם הארץ. ל"א כולי האי נמי בשלמא עובד כוכבים ואשה הואיל ולא בני מצוה נינהו שפיר מברכת אלא בור בר מצות הוא: **אלא מאי מברך.** להשלים ג' ברכות דר"מ: **היינו אשה.** דאשה נמי שפחה לבעלה כעבד לרבו. ל"א היינו אשה דלענין מצות אשה ועבד שוין דגמרינן לה לה יג] (חגיגה דף ד.):

ורבי שמעון מאשר [נפקא].יד] ר"ת לא גריס ליה דא"כ כולהו מרבו בעלת חמש ופ"ב דזבחים (דף יח:) תניא ארבע ולא שלש ארבע ולא חמש ומוקי לה כר"ש ומיהו על כרחין צ"ל דתלת תנאי הוו ואליבא דר"ש פליגי התם דהא קיימא לן הלכה כר"ש טו] בכסות לילה כמו שהוכחתי למעלה (דף מ:) וקיימא לן נמי דבעלת חמש חייבת לעיל (דף לז:) גבי האי מאן י) דחייטיה לגלימיה לא עבד כלום דשויה בעלת חמש ואנן כמאן אלא על כרחין גירסא נכונה היא והא דפ' בית שמאי (זבחים דף מ.) לא דריש ר"ש אשר היינו לההיא דרשא וכי האי גוונא הוי טובא: **ואיזו** זו קרית שמע. אסמכתא בעלמא דקרית שמע דרבנן ס): **בין** תכלת ללבן. בברכות (דף ט:) אמרינן בין תכלת [שבה] ללבן שבה פירש בקונטרס בין צמר שקלט צבע תכלת לצמר שלא קלט וליתא דא"כ מאי רביה זו ובערוך פי' בין חוליא של תכלת לחוליא של לבן ופ"ק דברכות ירושלמי ע) כיני מתניתין בין תכלת שבציצית ללבן שבה וראיתם אותו מן הסמוך ר"א דאמר כדי שיכיר בין תכלת לכרתי וראיתם אותו שיהא ניכר בין הצבועים: ה"ג **רקיע** דומה לספיר. דהכי כתיב קרא וה"נ גרסי' פרק כסוי הדם (חולין דף פט.) ולא כספרים דגרסי רקיע דומה לכסא הכבוד: **חותם** של טיט. מה שמדמה חותם של טיט לציצית שכן עושין לעבדים והציצית מעיד על ישראל שהם עבדי הקב"ה כדאיתא פרק במה אשה (שבת דף נז:) כבלא דעבדא תנן: **שואל** מעמך. פי' ר"ת דהוי טז] מלא ויש מאה אותיות בפסוק וי"מ דמה עולה בא"ת ב"ש מאה ובקונטרס פירש אל תקרי מה אלא מאה פ) כלומר שחייב ק' ברכות וי"מ כדי להשלים מאה באותיותיה וכי קרית מאה הרי כולן:

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' ג טוש"ע א"ח סימן י סעיף א:
עה ב מיי' שם הל' יב [טור א"ח סי' כד]::
עו ג טוש"ע א"ח סי' כד סעיף ו:
עז ד מיי' פ"ו מהלכות תפילין הלכה יג [טור שם]:
עח ה מיי' פ"ב מהל' ציצית הלכה א סמג עשין כו:
עט ו מיי' שם הל' ט [טור שם]:
פ ז מיי' פ"ז מהלכות תפלה הלכה יד סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' מו סעיף ג:
פא ח [מיי' שם הלכה טו] טוש"ע א"ח סי' רל סעיף א:
פב ט מיי' שם הלכה ו טוש"ע א"ח סימן מו סעיף ד:

תורה אור השלם

1. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יב
2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתֻרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: במדבר טו לט
3. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: דברים כב יא
4. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים ו יג
5. שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: תהלים קיט קסד
6. לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד: תהלים יב א
7. וְאִם יִתְקְפוֹ הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעַמְדוּ נֶגְדּוֹ וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק: קהלת ד יב
8. חֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: תהלים לד ח
9. וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר: שמות כד י
10. וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה: יחזקאל א כו
11. וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ: דברים י יב

גליון הש"ס

גמ' וים דומה לרקיע. בסוכה דף לא ע"ב תוס' ד"ה ירוק הביאו ירושלמי דאיתא מים דומה לעשבים ועשבים לרקיע:

מוסף רש"י

ולא שלש. לימד על טלית של בת שלש כנפות שפטורה מן הציצית והיכי דמי כגון שעיגל אחת מד' כנפיה בת חמש. כגון שחתך מעט מן הכנף ולא עיגל שני מורשי קרנתא למקום חתך דנעשה כשתי כנפות **הרי בעלת חמש אמור.** לחיוב דריבויא הוא (זבחים יח:). **משיכיר בין תכלת.** ירוק הוא וקרוב לצבע כרתי שקורין פוריי"ש (ברכות ט:). **שקולה מצוה זו כנגד כל המצות.** דכתיב (במדבר טו) וזכרתם את כל מצות ד', גימטריא שלה שש מאות ושמונה חוטין וה' קשרים הרי י"ג (שבועות כט.). **מה נשתנה תכלת.** שהזקיקו הכתוב לציצית **שהתכלת דומה לים.** בא ללמדנו שכל המקיים מצות ציצית כאילו הקביל פני שכינה, והכי תניא לה בספרי ואיצטריכו כל הני משום דלא אשכחן קראי אלא ברקיע שדומה לכסא הכבוד, הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע דתכלת לא דמי לרקיע כל כך, אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה למראה הים ואנן קחזינן דים דומה למראה הרקיע **ורקיע דומה לכסא הכבוד.** קראי קדריש דכתיב ברקיע כמעשה לבנת הספיר וכתיב בכסא הכבוד כמראה אבן ספיר דמות כסא (סוטה יז.) שהחלזון מן הים הוא עולה אחת לשבעים שנה ומראית דמו דומה לים, וים אנו רואין שדומה לרקיע ורקיע לספיר וספיר לכסא הכבוד דכתיב ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, והוא כעצם השמים, אלמא שמים דומין לספיר וספיר הוא כסא הכבוד דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא, וכשהקב"ה מסתכל בכסא הכבוד שלו נזכר במצוה זו שהיא כנגד כל המצות (חולין פט.).

מסורת הש"ס

א) זבחים יח:, ב) [זבחים יח: מ.], ג) ברכות ט:, ד) [נדרים כה. שבועות כט.], ה) תוספתא סוף ברכות, ו) [סוטה יז. חולין פט.], ז) [צ"ל רבי יהודה וכן איתא בתוספתא דברכות פ"ו הכ"ג וכ"א ברי"ף ורא"ש סוף פ"ט דברכות], ח) [בתוספתא א' שלא עשני גוי וכן העתיקו הרי"ף והרא"ש], ט) נ"א לבע. ל"ק, י) [במדבר טו], כ) [עמ"ש תוספות לעיל לט. ד"ה לא יפחות], ל) [וכ"ה ברש"י ברי"ף], מ) מתכלת. ל"ק, נ) צ"ל דגלריה, ס) [ע' תוס' ברכות כא. ד"ה הכי גרסינן ותוס' סוטה לב: ד"ה ורבין], ע) בעי מתניתא בין כו' ללבן שבה ומ"ט דרבנן וראיתם אותו מן הסמוך לו ומ"ט דר"א כו'. ל"ק, פ) [וכ"כ בערוך ערך מאה א' ע"ש],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ורקיע לכסא הכבוד ומכיר ע"י התכלת היושב:

רבינו גרשום

מברך עליהן אלא שחרית סבירא א) להו דהזמן גרמא: ורבנן. דפליגי עליה דר' שמעון דאמרי לאו הזמן גרמא אשר תכסה בה מאי עבדי ליה לרבויי כסות סומא לא איצטריך דאיכא למימר השתא כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים מיחייבא כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים לא כ"ש: ור' שמעון מאשר מרבי בעלת ה': כיון שנתחייב אדם במצוה זו כשהוא בן י"ג שנה ויום אחד נתחייב בכל המצות לאפוקי נשים שאינן חייבות בכל המצות ור' שמעון היא: זו מצות כלאים שאם היה כלאים בבגדו חייב להסירו: את ה' אלהיך תירא האי תירא עביד לשון ראיה: שבע ביום. שתי תפילין וד' ציציות ומזוזה היינו שבע: חונה מלאך ה' סביב ליראיו המסובין במצות ויחלצם מחטא: שנאמר כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים וכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא להכי הוי צריכי קראי לאשמועינן מה שאנו יכולין לראות היינו רקיע דומא לכסא הכבוד: מה [ה' אלהיך] שואל מעמך. כלומר מאה שואל: בשבתא וביומי טבי. שאין מתפלל י"ח ברכות (חסרו ד'): אספרמקי. מיני בשמים: חייב אדם לברך ג' ברכות משום הכי אמר חייב שהשאר ברכות מברכן על צורך דבר מעשה ואלו אינן לצורך מעשה וגם הם מכלל המאה: כולי האי. נמי אתה מוסיף לברך:

א) נראה דר"ל דס"ל דלילה לאו זמן תפילין ומשו"ה צריך לברך עליהן בשחרית.

שיטה מקובצת

א] ומזוזות בפתחיהן: ב] מאשר ריבויא ורבנן האי וראיתם מאי עבדי ליה דלדידהו הוי זמן [ציצי'] בלילה הואיל והא אמרי נשים חייבות: ג] דכשתכיר גוונין של: ד] המצות. ואגב ריהטא משמע דמי שחייב בההוא חייב בכל המצות: ה] נשים דחייבות: ו] התם. את ה' אלהיך תירא: ז] ומתוך כך יוכר היושב על הכסא: ח] שיהא דמות: ט] רקיע כמראה כסא דכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא: י] לרקיע. אנן: יא] לבן שהוא מצוי: יב] יותר משל תכלת שאינו מצוי הס"ד: יג] לה לה מאשה: יד] ר"ת לא גריס וכו' ואור"י דאין למחוק הספר ותדע דא"כ דר"ש פטר מבעלת חמש קשיא הלכתא אהלכתא דקי"ל כר"ש דלילה לאו זמן ציצית כדפי' לעיל גבי גזירה משום כסות לילה וקי"ל דבעלת חמש חייבת כדאיתא בסוף הקומץ (דנהי) דמאן דבצריה לגלימא לא עביד כלום שויא בעלת חמש לכך נראה דגרסי' שפיר ולר"ש מאשר [נפקא] והאי תנא דפ"ב דזבחים פליגי אהני. תוס' אחרות: טו] כר"ש ודוחק לומר תלתא תנאי הוו: טז] דהוי שואל:

זיל טפי. [1] פ"ה מזולזל העבד יותר מן המשה. ל"ת זיל טפי כלומר זיל והוסיף וכיוצ שלא עשאני עבד כדי להשלים: **גופו.** מכלה גופו [2] מצנית דיוקנו. [3] **ועולה.** מן התורה: **לפיכך.** שחינו עולה אלא מחת נע' שנה דמיו יקרין: **ניליס.** מלוה קלה עשה בעלמא: **נפה של רומי.** נשבעה בחיי המלך שהוא שרוי על רומי. ל"ת ע"ז (ו): בפסוק מחרון של פרשה (במדבר טו) כתיב ג' פעמים חי ה' אלהיכם אחר בראשו ואחד בפסוק: **שלים למלכות.** שיתמנה [4] להתגייר: **מוסן מלעות.** לא מכיר ומכיתתן [5] והוא היה מתן שכרו בעה"ז: **הוליאה כפה מידה.** וקפדה ר"ת כתוב הציעה לו ז' מטות שש של כסף ואחת של זהב ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו נשמט וישב לו ע"ג קרקע ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע אמרה לו גפה של רומי שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת ציונו ה' אלהינו וציצית שמה וכתיב בה [6]אני ה' אלהיכם שתי פעמים אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר עכשיו נדמו עלי כד' עדים אמרה לו איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה כתב ונתן בידה עמדה וחילקה כל נכסיה שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של ר' [7] חייא אמרה לו רבי [8]צוה עלי ויעשוני גיורת אמר לה בתי שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים הוציאה כתב מידה ונתנה לו אמר לה לכי זכי במקחך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מתן שכרו בעה"ז ולעה"ב איני יודע כמה אמר רב [9]כל שלשים יום פטורה מן הציצית מיכן ואילך חייבת תניא נמי הכי [10]הדר בפונדקי בא"י והשוכר בית בח"ל כל שלשים יום פטור מן המזוזה מיכן ואילך חייב אבל השוכר בית בא"י עושה מזוזה לאלתר משום יישוב דא"י: תפלה של יד אינה מעכבת [11]: אמר רב חסדא לא שנו אלא שיש לו אבל אין לו מעכבת אמרו לו אמרת אמר להו לא [12]אלא מאן דלית ליה תרי מצות חד מצוה נמי לא ליעביד ומיקרא מאי סבר גזירה שמא יפשע אמר רב ששת [13]כל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה [14][15]וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה כל שאין לו מזוזה בפתחו עובר בשני עשה וכתבתם וכתבתם ואמר ר"ל כל [16]המניח תפילין מאריך ימים שנאמר ה' דלדקי' מיניה עשה [17] מפיק ליה פ' ומלו נמתרגמין (סוטה נח.) סניס נקלקלו כהניס ונח כהן אחד [18] ותרתי שמעינן מינה ומ"מ אומר ר"ת שפתי' כהן אחד עולה לכל הפחות מדרבנן ודייק מלישנא דלא קאמר שני כהניס עוליס ונח אחד משמע שפתי' אחד [19] ועוד פי' שם"ל אין לו להקרות שפתי' שהוא מפסיק ואין להפסיק שפתי' ליהא סמיכה רבה ושפתי' נמס כרוך על עקיבו וכן פר"ח דשם"ל המפסיק בעיבור היא בידו ותניא בספרי אמור לסם [למעט לסם] כל תימרון לסון ומע"ג [20] שאינן מצוינין: [יד] של ר' אחייא: [טו] שאולה. עיין בתוספות בפרק השואל ובהר"ן שם: [טז] הכא ממזוזה סיוע: שלשה: [יג] הצציות דלא הויא דידיה דסתם שאלה ל' יום: משום ישוב ארץ ישראל. דאי הוה נפיק למחר עייל ביה אחרינא משום דמשכח לה מזמנת דהאי דפיק לא שקיל מזוזתיה בהדיה כדאמרינן בבבא מציעא (דף קב ע"ב): אלא שיש לו ואע"פ שאין מניחה אינה מעכבת: חד מצוה נמי לא תרי ד' עשה. הוו נמי תרי ד' עשה. ותרי וקשרתם לאות על יד. והיו לטוטפת בין עיניך. הא שית וקשרתם אותם לאות על ידכם. והיו לטוטפת בין עיניכם הא תמני: ציצית עובר בה' עשה. גדילים תעשה לך. ועשו להם ציצית. ונתנו על ציצית. והיה לכם לציצית. וראיתם אותו: לדוכן בג' כה תברכו אמור להם. ושמו את שמי: דכתיב ה' עליהם היינו תפילין דכתיב כי שם ה' נקרא עליך:

טלית שאולה [ג] [2]כל שלשים יום פטורה מן הציצית מיכן ואילך חייבת תניא נמי הכי [3]הדר בפונדקי בא"י והשוכר בית בח"ל כל שלשים יום פטור מן המזוזה מיכן ואילך חייב אבל השוכר בית בא"י עושה מזוזה לאלתר משום יישוב דא"י: תפלה של יד אינה מעכבת [4] : אמר רב חסדא לא שנו אלא שיש לו אבל אין לו מעכבת אמרו לו אמרת אמר להו לא [5]אלא מאן דלית ליה תרי מצות חד מצוה נמי לא ליעביד ומיקרא מאי סבר גזירה שמא יפשע אמר רב ששת [6]כל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה [7][8]וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה כל שאין לו מזוזה בפתחו עובר בשני עשה וכתבתם וכתבתם ואמר ר"ל כל [9]המניח תפילין מאריך ימים שנאמר ה'

זיל טפי. אבור לא מברכינן למינו מצוי דהוי כל שאינו לא במקלקל ולא בדרך ארץ ונראה יותר שמכבד לעצמו ולא בשאר [ט] [10]חייא. אינו רבי חייא אלא רבי נתן שהיה מצוי מרבי כלאחרינן (ב"ב קלא.): ילדות היתה לי והעזתי פני בנתן הבבלי לא היה מניח לחיה מרבי חייא ובתוספתא גרסינן בנית מדרשו של רבי מאיר:

טלית שאולה [יב] כל ל' יום. אין לדקדק מכאן לשאר שאלה בפ"ק דמכות (דף ג:) מדלא דייקינן שאלה טלית דוקא [יא] ועוד [ט] הכא לא מיפטרי אלא לעד ל' יום שכבר אינשי דשאלוה היה לאתן דעת שיחזיר לתפלה שלא יבוש בו אלא אם כן יודע בו שיודע להחזיר בתפלה שלא תטרף דעתו עליו וכן היה מנהג של מורי הרמ"ר [שהוא היה] מקרא לכהנים ולא הניח השליח צבור לקרות אבל מנהג רבינו פרץ אינו כן אלא הש"ץ מקרא: [יא] תיבות אפ"ה נמחק: [יב] מראה גופו: ובריייתו [תבניית כר]: [יג] חרץ מאותן: [יד] והביאתן עמה: [טו] לך לה לאות וכן בתר קדש כתיב ושמרת וגו' ותיבות כי יביאך נמחק: [טז] ציצית: [יז] לך הס"ד ואח"כ מה"ד כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלש. כה תברכו אמור להם הרי שנים ושמו את שמי הרי

שיטה מקובצת

ב) אני יודע. מסכת ע"ז דף יז: **ג)** ר' אחייא. **ד)** טלית שאולה. מזוזה כל שלשים יום פטור מכאן ואילך חייבת. [מן התורה והא] דכתיב ביתך [הא אמרי בפ"] ראשית הגז דרך ביאתך והכי איתא התם [ציצית אע"ג] דכתיב בסותר דמשמע ולא של שותפות הא [כתיב] בגדיהם ואפי' דשותפות וכפותך ולא של [אחרים מזוזה] אע"ג דכתיב ביתך [דמשמע] ולא של שותפות הא כתיב למען ירבו ימיכם [ואפי'] דשותפות וביתך דרך ביאתך ולא של אחרים ש"מ דמן התורה שאולה חייבת: **ד)** אינה מעכבת. של ראש: **ה)** וכל כהן שאינו עולה לדוכן. כ' רבינו חיים כהן דבשעת דוכן אין לומר אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו וכו' אלא מיד שחתם ברכת הודאה קורא כהנים ומביא אין הקורא רשאי לקרות כהנים עד [שיכלה] אמן מפי הצבור והיינו ע"כ אמן דברכת הודאה דהרי אין כאן אמן אחר ואי הוי אמר אלהינו ואלהי אבותינו וכו' מאי קאמר אין הקורא כו' הלא יש כאן הפסקה גדולה בין אמן דצבור לקריאת כהנים אלא ש"מ דמיד אחר תחימה דברכת הודאה הקורא קורא כהנים ועוד מביא ראיה דאמרינן התם לשנים קורא כהנים לאחד אינו קורא ואי הוי אומר שליח צבור אלהינו ואלהי אבותינו כו' בין לאחד ובין לשנים קורא כהנים וקאמר נמי התם אין העובר לפני התיבה רשאי לקרות כהנים יברכך אלא אם כן יודע בו ותניא נמי מפקע ליה ממזוזה ומצי להפקירן ס"מ למימר טולו ובידו [ו] אלא להניחה אלא כשעה שהוא יכול בו אלא שיתמם בו לתבן וקש ואע"ג דלא מיחייב והא דתנן בפ"ק דמכות (דף ג:) מצוין כמותו: **לבית** מדרשו של רבי [ז] חייא. אינו רבי חייא אלא רבי נתן שהיה מצוי מרבי כלאחרינן (ב"ב קלא.): ילדות היתה לי והעזתי פני בנתן הבבלי לא היה מניח לחיה מרבי חייא ובתוספתא גרסינן בנית מדרשו של רבי מאיר:

טלית שאולה [יב] כל ל' יום. אין לדקדק מכאן לשאר שאלה בפ"ק דמכות (דף ג:) מדלא דייקינן שאלה טלית דוקא [יא] ועוד [ט] הכא לא מיפטרי אלא לעד ל' יום שכבר אינשי דשאלוה היה לאתן דעת שיחזיר לתפלה שלא יבוש בו אלא אם כן יודע בו שיודע להחזיר בתפלה שלא תטרף דעתו עליו וכן היה מנהג של מורי הרמ"ר [שהוא היה] מקרא לכהנים ולא הניח השליח צבור לקרות אבל מנהג רבינו פרץ אינו כן אלא הש"ץ מקרא: [יא] תיבות אפ"ה נמחק: [יב] מראה גופו: ובריייתו [תבניית כר]: [יג] חרץ מאותן: [יד] והביאתן עמה: [טו] לך לה לאות וכן בתר קדש כתיב ושמרת וגו' ותיבות כי יביאך נמחק: [טז] ציצית: [יז] לך הס"ד ואח"כ מה"ד כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלש. כה תברכו אמור להם הרי שנים ושמו את שמי הרי

ב) ל"ל וכעשה"כ אבל אינו כו', **ג)** [מוקין ק: קלו.], **ד)** [סוטה נח: ע"ש], **ה)** [חולין קלו.], **ו)** [ב"ק לטוטפות וכפותך הפרשה דקדקת כתיב ויהיו כו'. ל"ק, **ז)** מלמוין. ל"ק, **ח)** תחייה ואינו. ל"ק, **ט)** ל"ל ועוד הכא דלא מיפטרי אלא עד ל' יום שכבר אינשי דשאלו הוא אבל אחר ל' יום מצוה דשכיח ומצוי הכי ס"ד דקאמר כיון דלא אחר ל' יום ניחא ליה שיחזיר כלומר הוא אבל אחר ל' יום ניחא ליה דלמא יתמהו אבל מלאוריי"ת פטורה כו'. ל"ק, **י)** [וע"ע תוס' שבת קמח. ד"ה שולה], **יא)** ומשום הא לא מייתי בפ"ק דמ"כ הא דתנן שאלו בני נמהמה שם ל' יום ס"ה כתנן העיר והכא דמיירי ל"ה דמתמהי ליה כו'. ל"ק, **יב)** כתנן העיר והכא דמיירי [ל"ה דמתמהי ליה כו'. ל"ק, **יג)** להעניתן תלמ'. ל"ק, **יד)** כדאמ' בפפרי קרוב כו' וגו' שלפניהן ליט בפוטה ועיין בכ"ן מפקת מעלה פ"ה. ל"ק, **טו)** ל"ק, **טז)** ומתיקי ליה בפ' כו'. ל"ק, **יז)** תרתי אמעטינן מיניה. ל"ק, **יח)** [ועי' תו' ברכות לד. ד"ה לא יענה וכו'].

תורה אור השלם

1. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

במדבר טו מא

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה נפה וכו' ע"ז הס"ד ותמ"ל מ"ה שתי פעמים נפקות וכו' אני ה' אלהיכם: **(ו)** ד"ה כשמונה וכו' נשון אמר בפ' קדש כתיב והיה כי יביאך וגו' לשון זמן וכן בוהיה כי יביאך וגו' בשוף הפרשה כתיב והיה לשון וגו' ולטוטפות וגו' הכי ג' וכן"ם וקשרתם כל"ל:

גליון הש"ס

גמ' צוה עלי ויעשוני גיורת. עיין יכמות דף כד ע"ב תוספות ד"ה לא נימי: רש"י ד"ה ועולה מן הארץ. עיין רש"י במגילה דף ו ע"ב ד"ה על ידי תלמוז וכנ"ל ד"ה קל ע"ש ברש"י ד"ה תלמוז ועיין שבת דף עט ע"ב ושם דף עג ע"ב תוספות ד"ה מפרק:

מוסף רש"י

חלוזן. תולעת שיוצא מן הים אחד לשבעים שנה, ומוכנין כדמו תכלת ולכמהלה אינו נראה כל הכר אלא תלמוז אחד (מנחות צא.) ומלמוז עולה מן הים להריס ומוכנין כדמו תכלת ומכר כדמים יקרים (מגילה ו.) שהתלמוז מן הים הוא עולה אחת לשבעים שנה. (חולין 89).

רבינו גרשום

זיל טפי. כלומר אע"ג דהיינו אשה לך והוסיף לברך פעם שניה ומה בכך: גופו דומה לים. מראה גופו: ובריייתו. צורתו: שליש למלכות. כדי שיניחנה להתגייר: כל שלשים יום פטורה מן הציצית דלא הויא דידיה דסתם שאלה ל' יום: משום ישוב ארץ ישראל. דאי הוה נפיק למחר עייל ביה אחרינא משום דמשכח לה מזמנת דהאי דפיק לא שקיל מזוזתיה בהדיה כדאמרינן בבבא מציעא (דף קב ע"ב): אלא שיש לו ואע"פ שאין מניחה אינה מעכבת: חד מצוה נמי לא תרי ד' עשה. ותרי וקשרתם לאות על יד. והיו לטוטפת בין עיניך. הא שית וקשרתם אותם לאות על ידכם. והיו לטוטפת בין עיניכם הא תמני: ציצית עובר בה' עשה. גדילים תעשה לך. ועשו להם ציצית. ונתנו על ציצית. והיה לכם לציצית. וראיתם אותו: לדוכן בג' כה תברכו אמור להם: ושמו את שמי: דכתיב ה' עליהם היינו תפילין דכתיב כי שם ה' נקרא עליך: